

Визначимо ступінь ефективності використання площі шляхом розрахунку техніко-економічних показників.

1. Коефіцієнт установчої площі;

де:
$$K_y = \frac{S_y}{S_{т.з}},$$

S_y — установча площа дорівнює

$S_{т.з}$ — площа торговельного залу дорівнює

K_y — коефіцієнт установчої площі дорівнює

2. Коефіцієнт експозиції;

$$K_{вик} = \frac{S_{вик}}{S_{т.з}},$$

$S_{викл}$ - площа викладки товарів дорівнює

$S_{тз}$ — площа торговельного залу дорівнює

$K_{викл}$ — коефіцієнт використання площі торгового залу під викладення

товарів складає 1.

3. **Питомий товарооборот на 1м² показує**, скільки товарів продається за визначений проміжок часу на 1 м², необхідно прагнути до збільшення цього показника.

$$T_{\text{—}} = \frac{m_{\text{рік,міс}}}{S_{\text{т.з.уст.дем.}}}$$

де:

Трік,міс.– товарооборот за рік або місяць (290 тис.грн.);

S т.з.- площа торговельного залу (70 м²).

Тп – питомий товарооборот складає 4 142 грн. на м².

4. **Структура площ магазину: показує, яку частку займає конкретна площа в загальній S магазину.**

$$\frac{S_{\text{т.з.}}}{S_{\text{заг}}} ; \frac{S_{\text{дем}}}{S_{\text{заг}}} ; \frac{S_{\text{уст}}}{S_{\text{заг}}}$$

де:

S т.з.- площа торговельного залу (70 м²) дорівнює 0,32 чи 32 %;

S дем – демонстраційна площа (70 м²) дорівнює 0,32 чи 32 %;

S вуст - установча площа (30 м²) дорівнює 0,14 чи 14 %.

5. **Коефіцієнт безперервності:**

$$K_n = \frac{D_m}{D_p}$$

де:

D м – кількість днів у місяці (28);

D р – кількість робочих днів у місяці (24).

K н – коефіцієнт безперервності дорівнює 1,16.

6. Коефіцієнт ємності:

$$K_v = \frac{\sum m.з}{S_{вик}}$$

Площа торгового залу дорівнює 70 м²;

S_{вик} – площа викладки (30 м²).

K_{єм} – коефіцієнт ємності дорівнює 2,33.

Ефективність використання установчої й експозиційної площ визначається коефіцієнтом ефективності, що визначається як відношення фактичного коефіцієнта настановної (експозиційної) площі до оптимального показника.

Площа під вузлами розрахунку включає площу, зайняту касовими кабінами, проходи між ними і резервною площею. У цілому площа під вузлами розрахунку повинна займати приблизно 15-20 % площі торговельного залу магазину.

Площа для покупців повинна складати не менш 50-55 % площі торговельного залу, що забезпечує вільний рух покупців, візків з товарами.

Торговельна площа	Коефіцієнт установчої площі	Коефіцієнт експозиційної площі в магазинах самообслуговування						
		продовольчих товарів	одягу	взуття	галантерейних товарів, трикотажних виробів	культтовари, господарчі товари, спортивні товари	з комплексним товарним асортиментом (для дітей, молоді, жінок, чоловіків)	з універсальним асортиментом непродовольчих товарів
до 100	0,32	0,76	0,66	0,80	0,90	0,75	0,75	-
101-250	0,32	0,75	0,63	0,76	0,88	0,74	0,74	-
251-650	0,30	0,73	0,60	0,73	0,85	0,72	0,72	-
651-1500	0,29	0,72	0,57	0,70	0,80	0,70	0,70	0,72
понад 1500	0,27	0,70	-	-	-	-	0,68	0,70
у середньому	0,30	0,75	0,60	0,74	0,86	0,73	0,70	0,71

Оптимальна ширина проходу між стелажками у великих магазинах згідно з нормами ДБН, по яким передбачається пересування товарів за допомогою під'ємно-транспортних засобів, повинні бути в межах 2,2 – 2,7м. У магазинах-складах («Metro Cash&Carry», гіпермаркети, DIY), ширина проходів може досягати 3 – 3,5м до 4,8м. Більш вузькими можуть бути проходи у зоні продажу товарів легких та тих, що не б'ються, наприклад, пластикові вироби, постільна білизна, одяг, іграшки.

Ширина коридорів у неторговельних приміщеннях повинна складатися не менше 1,6 м при площі торговельного залу до 250м^2 і не менше 2,3м при застосуванні електрифікованих транспортних засобів. Мінімальна ширина проходів між розрахунковими вузлами в залах самообслуговування згідно з нормами складає 60см, проте може змінюватися в залежності від розміру торговельного залу, розміру товару та возику для покупців.

В супермаркетах прохід між розрахунковими вузлами знаходиться в межах від 0,8 см до 1м, а в магазинах будівельних та оздоблюваних матеріалів з повним самообслуговуванням для проходу залишають 1,0-1,1 м, щоб покупці могли вільно сплатити та вивезти великогабаритні та довгі товари. Для того, щоб магазин був зручним для осіб з обмеженою рухливістю, необхідно розмістити один чи декілька розрахункових вузлів з шириною проходу 1,0-1,1м (див. табл. 5.2).

Між реєстраторами розрахункових операцій та торцями острівних гірок	2,0 – 2,5 м
Між паралельно розміщеними острівними гірками	1,4 – 1,8 м
Між острівними гірками та пристінним охолодженим обладнанням	1,6 – 2,0 м
Між реєстраторами розрахункових операцій та встановленими паралельно ним гірками	2,0 – 3,0 м
Між реєстраторами розрахункових операцій	0,6 – 1 м
Між стелажми	2,8 – 3,0 м
Між стелажми та стіною	1,2 – 1,5 м

Види обладнання	Торговельна площа 150-350 м ²	Торговельна площа 500-700 м ²	Торговельна площа 1000 м ²
Холодильні гірки, м	5 – 10	15 – 18	21 – 22
Стелажі, м	8 – 15	14 – 22	24 – 30
Морозильні бонети, м	3,75 – 5,6	12,5 (двохсторонні)	15 (двохсторонні)

Для визначення частини площі, зайнятої обладнанням, відносно всієї площі торговельного залу універсаму (супермаркету та ін.) рекомендується використовувати такі **орієнтовні величини**:

- прилавки самообслуговування - 22-23 %;
- місця РРО, прилавки індивідуального обслуговування - 3-4 %;
- все торговельне обладнання - 25-27 %.

В магазинах самообслуговування кількість робочих місць контролерів-касирів слід приймати в залежності від площі торговельного залу на одне робоче місце контролера-касира (РРО):
до 100 м² включно - у продовольчих магазинах;
до 160 м² включно - у непродовольчих магазинах.

Найменша ширина основних проходів у торговельних залах

Види основних проходів між	Мінімальна ширина в магазинах	
	міст і селищ міського типу	у сільських поселеннях
Торговельним оснащенням і стінами, перегородками або вітринами при розміщенні торговельного обладнання паралельно до стін, перегородок або вітрин:		
- в магазинах з торговельними залами менше	2,0	1,5
- в магазинах з торговельними залами загальною площею	3,0	2,0
Паралельно розташованими прилавками або гірками	2,0	1,6
Прилавками або гірками і стороною тамбура без дверей	2,8	2,0
Прилавками або гірками і стороною тамбура з дверима	3,0	2,0

Найменша ширина проходів у межах відділів і секцій з вільним доступом до товару, продажем за зразками і з індивідуальним обслуговуванням

Види проходів між	Мінімальна ширина в магазинах	
	міст і селищ міського типу	у сільських поселеннях
Паралельно розташованими гірками	2,0	1,6
Паралельно розташованими гірками, стендами, вітринами зі зразками товарів	1,4	1,2
Прилавком і обладнанням, встановленим паралельно до прилавку	2,7	2,0
Прилавком і обладнанням, встановленим торцем до прилавку	1,7	1,2
Паралельно розташованими вішалами і примірочними кабінами	1,8	1,8
Гірками і кріслами для примірки взуття	1,2	1,2
Прилавками і обладнанням за прилавком	0,9	0,9

Найменша ширина проходів у межах відділів і секцій з самообслуговуванням у торговельних залах

Види проходів між	Мінімальна ширина в магазинах	
	міст і селищ міського типу	у сільських поселеннях
Паралельно розташованими гірками	1,4	1,2
Місцем реєстратора розрахункових операцій або прилавком обслуговування і встановленою паралельно гіркою	3,0	2,0
Місцем реєстратора розрахункових операцій або прилавком обслуговування і встановленою торцем до них гіркою	2,2	1,4
Місцями реєстраторів розрахункових операцій	1,0	1,0
Місцем реєстратора розрахункових операцій і стіною, вітриною або неробочою стороною обладнання	1,4	1,4